

Vlaanderen
is diervriendelijk

Huisdierwijzer uilen

Strigiformes

DEPARTEMENT
OMGEVING

vlaanderen.be/huisdierinfo

////////////////////////////////////

HUISDIERWIJZER: UILEN

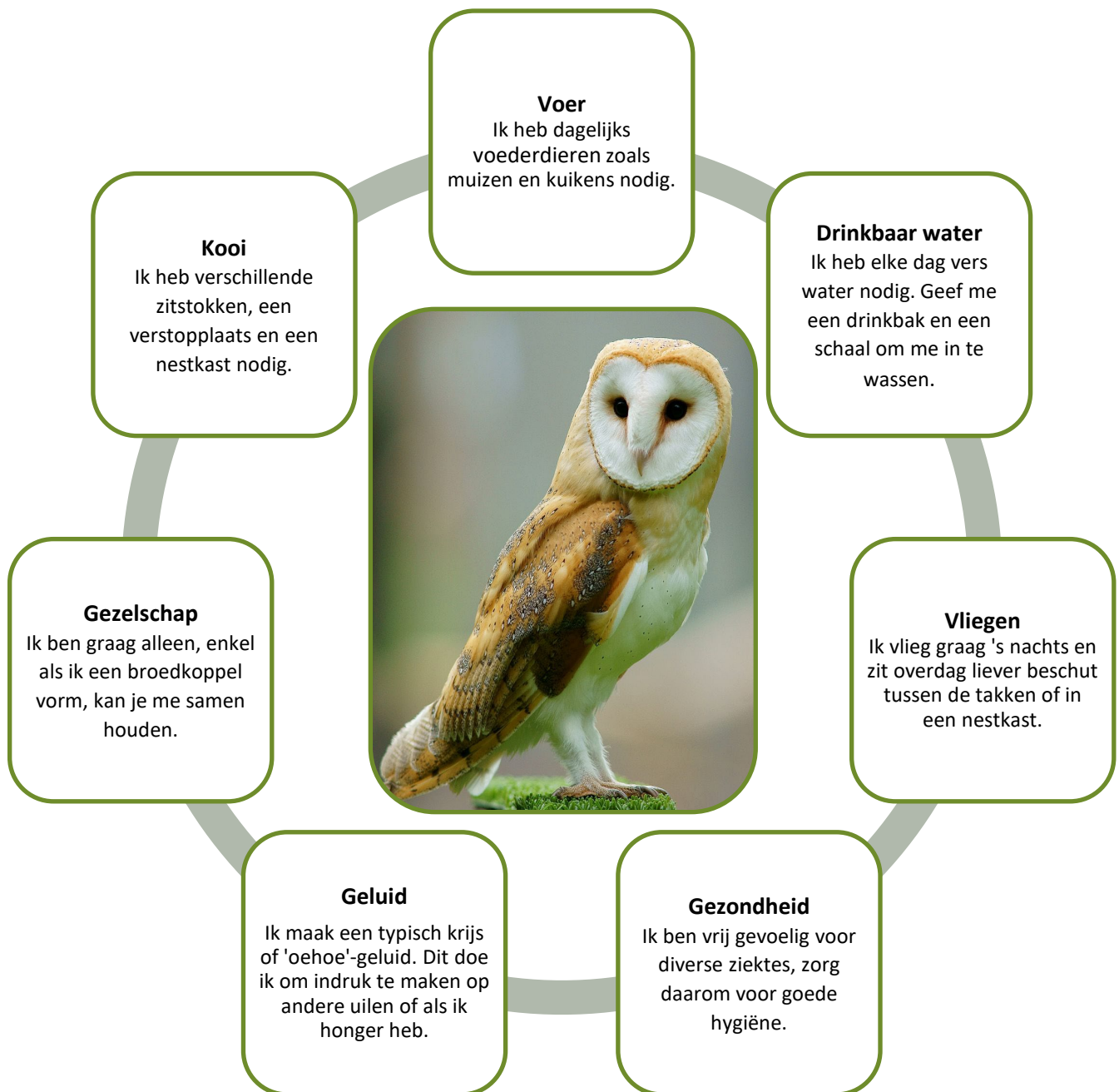
Strigiformes

////////////////////////////////////

INHOUD

1	Overzicht	3
2	Natuurlijk gedrag en behoeften.....	4
3	Huisvesting en verzorging	6
3.1	Huisvesting	6
3.1.1	Bodembedekking en inrichting	7
3.1.2	Gezelschap	7
3.1.3	Verrijking	7
3.2	Voeding	7
3.3	Verzorging	8
4	Gedrag en omgang met het dier	8
5	Gezondheid	9
5.1	Voortplanting en bijhorend gedrag	9
5.2	Meest voorkomende gezondheidsproblemen	10
6	Aankoop of adoptie.....	10
7	Kosten	11

1 OVERZICHT

2 NATUURLIJK GEDRAG EN BEHOEFTE

Uilen zijn roofvogels die in veel soorten en maten voorkomen. Er zijn zeker 177 soorten uilen, onderverdeeld in twee families: de kerkuilen (*Tytonidae*) en de *Strigidae*. Uilen communiceren via lichaamstaal, maar ook via veel verschillende geluiden. Ze horen extreem goed. Als ze hun kop en hun gevoelige oren in de richting van het geluid draaien, kunnen ze zeer gedetailleerd de plaats van een muis bepalen. Van dichtbij zien uilen niet heel scherp, maar van op een afstand, zoals hoog uit de lucht, zien ze zeer scherp.

Indeling in het dierenrijk

Rijk	<i>Animalia</i> (Dieren)
Stam	<i>Chordata</i> (Chordadieren)
Klasse	<i>Aves</i> (Vogels)
Orde	<i>Strigiformes</i> (uilen)

Van de **kerkuil** (*Tyto alba*), de meest gehouden uil in Vlaanderen, zijn er ongeveer 25 soorten. De verschillende soorten kerkuilen komen over de hele wereld voor in gematigde gebieden. Ze maken hun nest graag in schuren en torens, met veel muizen en beschutte slaappleatsen. De uilen worden geholpen door nestkasten op te hangen in schuren en bij boerderijen. Hun aantal is daardoor de laatste jaren weer toegenomen. De dieren worden in het wild vaak maar een paar jaar oud, terwijl ze in gevangenschap wel 20 jaar kunnen worden. Dat wilde kerkuilen zo vroeg sterven, komt onder andere door de vele verkeersongevallen met laagvliegende uilen.

De **sneeuwuil** (*Nyctea scandiaca*) verblijft permanent in de arctische toendra van zowel Noord-Amerika, Noord- Azië als Noord-Europa. Afhankelijk van de aanwezigheid van voedsel trekt het dier soms meer naar het zuiden. Een enkele keer wordt de vogel dan waargenomen in België of omliggende landen. De trekroutes en precieze territoria van sneeuwuilen zijn niet exact gekend. De vogels migreren niet regelmatig en het is dus niet zeker of ze een vast territorium hebben. Sneeuwuilen jagen regelmatig bij daglicht, daarom is het een van de weinige uilen die soms overdag te zien is. In de toendra bestaat het dieet van de sneeuwuil vooral uit lemmingen. Wanneer de lemmingenpopulatie daalt, verplaatsen sneeuwuilen zich vaak ver naar het zuiden op zoek naar ander voedsel. Dat voedsel bestaat dikwijls uit kleine knaagdieren, maar soms ook andere vogelsoorten.

De populatie van de **Europese oehoe** (*Bubo bubo*) doet het zeer goed in Duitsland. Het is de grootste uilensoort en deze soort eet ook kleine vogels. In Nederland blijken ze vooral duiven te eten. Er zijn sinds kort ook weer broedgevallen in België, zodat soms ook in Vlaanderen wilde exemplaren worden waargenomen. Maar dikwijls zijn het dieren die ontsnapt of losgelaten zijn en die de mens niet schuwen. Ze kunnen dus redelijk gevaarlijk zijn.

De **Europese dwerguil** (*Glaucidium passerinum*) is zeer klein, nl. ongeveer 16 tot 20 cm groot. Dwerguilen eten vooral kleine knaagdieren, maar soms ook kleine vogels. Ze zijn heel sterk en kunnen jacht maken op prooien die minstens even groot zijn als zichzelf. Er zijn enkele koppels die in België broeden. Deze uilensoort rust en broedt het liefste in holle bomen. Het gat van de nestdoorgang is klein zodat de jongen beter beschermd zitten tegen roofdieren, terwijl de slaap- en schuilplaats een grotere toegang hebben. Uit een kleinschalig onderzoek bleek dat de dieren een territorium hebben van gemiddeld 2,3 km² groot. De vogels komen vooral voor in dichte oude naaldbossen.

Kenmerken van vier uilensoorten die frequent gehouden worden in België:

Soort	Afbeelding	Kenmerken
Kerkuil (<i>Tyto alba</i>)		• Spanwijdte: 80 – 95 cm • Gewicht: 200 – 600 g • Hoogte: 29 – 40 cm • Wordt 10 - 20 jaar • Voorkeur voor het nestelen in schuren, leven bij landbouwgebied
Europese oehoe (<i>Bubo bubo</i>)		• Spanwijdte: 150 – 190 cm • Gewicht: 1,6 – 4,2 kg • Hoogte: 60 – 75 cm • Wordt 20 - 75 jaar
Sneeuwuil (<i>Nyctea Scandiaca</i>)		• Spanwijdte: 137 – 146 cm • Gewicht: 1,6 – 1,7 kg • Hoogte: 60 – 66 cm • Wordt 20 - 25 jaar
Europese dwerguil (<i>Glaucidium passerinum</i>)		• Spanwijdte: 35 – 40 cm • Gewicht: 55 – 85 gr • Hoogte: 16 – 19 cm • Wordt ongeveer 10 jaar • Voorkeur voor het leven in naaldbossen

3 HUISVESTING EN VERZORGING

3.1 HUISVESTING

Uilen hebben een ruime buitenvolière nodig, waarin ze kunnen vliegen. Dit zijn de minimummaten:

- Kleine soorten zoals steenuil, dwerguil, dwergooruil en ruigpootuil: 300 cm × 200 cm × 200 cm (lengte x breedte x hoogte).
- Kerkuil, bosuil-soorten, gestreepte maskeruil, ransuil, velduil, kleine visuil, kleine oehoe-soorten: 400 cm × 250 cm × 200 cm (lengte x breedte x hoogte).
- Middelgrote uilen: briluil, Oeraluil, Laplanduil, Maleisische bosuil, Bengaalse oehoe, Afrikaanse oehoe: 400 cm × 300 cm × 225 cm (lengte x breedte x hoogte).
- Grote uilen: oehoes (*Bubo bubo ssp.*) en sneeuwuil: 500 cm × 300 cm × 250 cm (lengte x breedte x hoogte).

Uiteraard is een grotere volière beter, omdat het dier meer kan vliegen en er meer mogelijkheden zijn voor een interessante inrichting voor het dier. Het wordt sterk afgeraden om een uil aan zijn poot vast te binden in zijn verblijf. Een volière met een langgerekte of rechthoekige vorm heeft de voorkeur, omdat de uil dan een stukje kan vliegen.

Overdag moet het rustig zijn rond de volière. Uilen zijn nachtdieren en moeten daarom overdag kunnen rusten op een beschutte plaats. De volière moet overdekt en afgeschermd zijn tegen weersinvloeden zoals wind, zon en regen. Een zeer grote volière hoeft je niet helemaal water- en winddicht maken. De achterkant en de zijkanten worden met glad materiaal dicht gemaakt. Met gaas hou je één kant, liefst de oostkant, open. De hoeken die dicht zijn, geven de uil een veilig gevoel.

Voorkom oververhitting in de zomer. Voorzie meer schaduw, ventilatie of besproeiing als de uil met de bek open zit. Voor sneeuwuilen is er al risico op oververhitting vanaf 18 °C. Zorg dat ze beschut kunnen zitten in het hoogste punt van de volière.

Gebruik sterk gaas zodat de dieren niet kunnen ontsnappen. Ook is het aan te raden om bij de ingang een dubbele deur te gebruiken. Als de uil ontsnapt, is dat zeer schadelijk voor de lokale flora en fauna, en mogelijk dodelijk voor het dier zelf. Zorg er altijd voor dat dit niet kan gebeuren.

In de volière moet het volgende aanwezig zijn:

- een dichte nestkast, aangepast aan de maat van de uil, als schuil- en slaappleats;
- meerdere zitstokken, waarvan minimaal één in een beschutte bovenhoek, en met verschillende diktes en structuren om de nagels en poten gezond te houden;
- een grove steen op de bodem voor de grote uilensoorten;
- voldoende vliegruimte;
- een drinkbak;
- een voederplaats, waar je de resten gemakkelijk kan opruimen;
- een plaats om te baden waar er geen mest in kan vallen;
- een gemakkelijk te reinigen bodembedekking, zoals tegels met daarop maïskorrels of zand;
- diverse takken als nest- en verrijkmateriaal.

3.1.1 Bodembedekking en inrichting

Het moet gemakkelijk zijn om de bodem te reinigen. Kies bijvoorbeeld voor steen of grind met een laag zand en eventueel een gedeelte gras. Houtzaagsel of snippers zijn minder geschikt, tenzij je ze regelmatig vervangt. Als het hout nat en vuil wordt, is het een broedplaats voor bacteriën.

Uilen hebben een hoge, beschutte zitplaats nodig. Hang hoog in de volière een schuil- of nesthok, zodat het dier zich kan terugtrekken. Voorzie eventueel ook een hoekplank in de kooi zodat de vogel uit het zicht kan zitten. Door in een bovenhoek een goede zitstok aan te brengen en hier enkele takken om heen te zetten voelt het dier zich veilig en beschermd. Zorg dat er meerdere zitstokken aanwezig zijn met verschillende diktes. Dit is belangrijk voor de gezondheid van de poten van de uil.

3.1.2 Gezelschap

Uilen hou je het beste alleen of in een paar met een vrouwelijk en een mannelijk dier. Hou enkel dezelfde soort samen om kruisingen te voorkomen.

Om een koppel te vormen, voorzie je twee volièrès naast elkaar met gaas in het midden. Zo kunnen ze elkaar wel zien, maar niet verwonden. Zorg er voor dat ze kunnen kiezen om dicht bij elkaar op een zitstok te zitten, of juist uit elkaars zicht. Als de dieren vaak naast elkaar gaan zitten tegen het scheidingsgaas aan, kan je proberen om ze te koppelen tijdens de paartijd. Als ze een koppel vormen, blijven deze vogels vaak meerdere seizoenen samen.

3.1.3 Verrijking

De vogels zijn zeer slim en onderzoekend. Verrijking helpt tegen afwijkend gedrag en verveling. Ze kan bestaan uit het variëren van voeding, afwisselen in zitstokken, afwisseling bieden in bodemmateriaal, en het uitzicht dat de dieren hebben. Ook af en toe levend voer zoals grote krekels wordt op prijs gesteld. Aangezien uilen nachtdieren zijn geef je de verrijking het beste in de schemering. Kijk aan het begin van de avond naar de dieren om hun gedrag en behoeftes te leren kennen.

Let goed op wat het dier prettig vindt, ieder dier is uniek. Het is een goed teken als je dier onderzoekend en nieuwsgierig is. Aan het gedrag van de dieren kun je zien of het hok voldoende stimulatie en uitdaging biedt. Passieve dieren die weinig gebruik maken van de ruimte zijn mogelijk ziek of geven aan dat de omgeving niet voldoet, te koud of te warm is, of tot verveling leidt.

3.2 VOEDING

Uilen zijn carnivoren en eten dus alleen vlees. Je moet ze prooidieren voederen, zoals muizen en ratten, grote sprinkhanen en kuikens. Voeder ze niet alleen eendagskuikens, want dan komen ze bepaalde mineralen en vitaminen te kort. Er zijn speciale uilen-voederworsten te koop, maar de meeste dieren geven de voorkeur aan muizen. Je kan prooidieren zowel levend als dood -meestal diepgevroren- aankopen. Bij voorkeur laat je de uilen wennen aan een dode prooi. Ontdooi diepgevroren prooidieren enkele uren van tevoren en voer ze op kamertemperatuur.

Uilen hebben geen krop zoals veel andere vogels, maar wel een elastische slokdarm, waardoor ze grote stukken voer ineens kunnen inslikken. De onverteerbare delen van de prooi zoals beentjes, tanden en vacht, worden na een tijd weer uitgebraakt in de vorm van een braakbal.

////////////////////

Grote uilen eten wel twee tot drie ratten per dag. Als de uil voldoende gegeten heeft, wordt hij vaak wat kieskeuriger en pikt bijvoorbeeld alleen de lekkerste organen uit het prooidier. Op zo'n moment mag je iets minder gaan voeren, tot de uil weer het hele prooidier eet.

Het is belangrijk de uil te voeren tijdens de schemering, in het begin van de avond en eventueel weer om middernacht of 's morgens vroeg. Stoor de dieren zo weinig mogelijk overdag.

Wat voer je een uil?

Dagelijks voer	Met mate voeren
Muizen	Eendagskuikens
Ratten	Grote sprinkhanen
Konijnen	
Cavia's en andere knaagdieren	
Voederworst voor uilen	

3.3 VERZORGING

Dagelijks

- Verwijder de niet gegeten voederresten.
- Controleer de voederopname en geef het voer in de schemering en tijdens de nacht.
- Ververs het water.
- Controleer of de vogels zich normaal gedragen.

Minstens eenmaal per week

- Verwijder de vuile bodembedekking en maak de volière goed schoon.
- Geef nieuwe takken als de oude zijn vervuild.
- Controleer de nagels, veren en de algemene gezondheid van de vogels.

Maandelijks

- Vervang regelmatig de takken, want hierin kunnen zich parasieten nestelen en afgesleten takken zijn moeilijk te reinigen.

Tweemaal per jaar

- Behandel de volière tegen parasieten zoals mijten. Hiervoor verplaats je de vogels tijdelijk naar een kleine kooi en maak je hun vast verblijf volledig leeg. Om te reinigen gebruik je heet water. Nadien ontsmet je alles goed met azijn of met een oplossing van 10% javel of een chlooramide-oplossing en koud water (100 ml/per 1 L water). Spoel alles zeer goed en verlucht nadien een halve dag, want javel, maar vooral azijn en azijndampen zijn zeer giftig voor vogels.

4 GEDRAG EN OMGANG MET HET DIER

Uilen houden is iets anders dan valkenieren. De dieren kan je wel trainen, bijvoorbeeld voor demonstraties, maar ze worden niet gebruikt om te jagen zoals dat wel met een valk gebeurt. Van nature zijn uilen schuw en ze kunnen een mens aanvallen wanneer ze zich bedreigd voelen. Sommige dieren kunnen wel tam worden en houden er van om gekrabbeld te worden, maar dit is eerder zeldzaam. Aandacht en tijd zijn hierbij bepalend.

Films zoals Harry Potter geven een vertekend beeld van hoe het is om uilen te houden. De dieren kunnen absoluut niet in vergelijkbare omstandigheden zoals in films gehouden of gehanteerd worden. Vogelkooien zijn bijvoorbeeld veel te klein voor uilen. Uilen hou je het beste buiten in een ruime volière.

Uilen braken niet-verteerbare voedingsdelen, zoals botten en vacht, uit. Dit noemt men uilenballen of braakballen. Ze produceren ook veel uitwerpselen die behoorlijk ruiken. Extra schoonmaken onder de vaste zitstok is daarom noodzakelijk om overlast te voorkomen.

5.1 VOORTPLANTING EN BIJHOREND GEDRAG

Uilen kunnen tijdens de broedperiode agressief reageren op de aanwezigheid van mensen bij hun nestplaatsen. Mannelijke uilen zijn agressief om indringers af te weren, vrouwelijke uilen gebruiken eerder afleiding.

- De kleine uilensoorten moeten na 7 dagen geringd worden, grotere soorten na 14 à 16 dagen.
- Haal de jonge uilen pas bij de ouders weg als ze goed zelfstandig kunnen vliegen en eten. Dit is meestal rond 9 weken.

5.2 MEEST VOORKOMENDE GEZONDHEIDSPROBLEMEN

Gezonde uilen zijn alert, hebben een goede eetlust en een schone snavel en poten. Een ziek dier zal zich terugtrekken en de veren bol zetten. Als het borstbeen voelbaar uitsteekt, is de vogel te mager.

Er zijn meerdere ernstige ziekten waarvoor je een vogel op voorhand kan laten testen. Ook een jaarlijks gezondheidsonderzoek is aan te raden. Zoek hiervoor best contact met een gespecialiseerde vogeldierenarts.

Veel voorkomende gezondheidsproblemen zijn:

- **Vergroeiingen van de poten of snavel, bumblefoot**
Symptomen: scheefgroeiende poten of snavel, ontstekingen aan de poten
Vergroeiingen of achterstand in groei is meestal het gevolg van te eenzijdige voeding, bijvoorbeeld enkel eendagskuikens. Zweren aan de poten zijn vaak het gevolg van vuile huisvesting en van een verkeerd aanbod aan zitstokken. De stokken moeten variëren qua dikte waardoor het dier in meer of mindere mate de tenen moet spreiden.
- **Gedragsproblemen** o.a. angstig zijn, krijsen, veren verliezen
Symptomen: herhaaldelijk verenplukken, schreeuwen en soms ook agressie naar andere vogels of mensen
De vogel verveelt zich of heeft stress. Gedragsproblemen kunnen verminderd worden door tegemoet te komen aan de behoeften van het dier, bijvoorbeeld door ze te laten vliegen, ze alleen 's nachts te hanteren en te voeren en overdag de dieren met rust te laten. Krijsen kan het dier doen als het honger heeft, of erg angstig is.
- **Tuberculose**
Symptomen: lusteloosheid, ademhalingsstoornissen, gewichtsverlies
Deze ziekte is besmettelijk voor vogels en mensen. Raadpleeg een gespecialiseerde vogeldierenarts.
- **Inwendige parasieten en ziekteverwekkers** bv. wormen, salmonella
Symptomen: vermageren, algemene slechte conditie, waterige of gele mest
Hou preventief de kooi goed schoon. De dierenarts kan een ontwormingsmiddel voorschrijven.
Jonge vogels kunnen al met salmonella besmet zijn via het ei. Salmonella is een [zoönose](#), daarom moet je goed de handen wassen na het omgaan met de dieren.
- **Uitwendige parasieten** bv. luizen, mijten, schurft
Symptomen: jeuk, kale plekken, schilfers, witte korrelige 'kalkpoten', lusteloosheid
Uitwendige parasieten kan je niet altijd voorkomen. Mijten bijvoorbeeld zitten soms in de bodembedekking. Zorg voor een goede weerstand en raadpleeg bij een van de symptomen een dierenarts.

6 AANKOOP OF ADOPTIE

Het is niet aan te raden om uilen te houden. Veel natuur- en vogelbeschermingsorganisaties raden het af om roofvogels te houden of naar roofvogelshows te gaan. Het is zeer moeilijk om in de gedragsbehoeftes van deze vogels te voorzien. De handel in de vogels heeft een negatief effect op de natuurlijke populaties, enerzijds omdat jonge uilen uit nesten gehaald worden, anderzijds door ontsnapte exotische soorten.

Mensen met een verzwakt immuunsysteem kunnen beter geen uilen houden en raken de dieren best ook niet aan. Uilen kunnen dragen zijn van salmonella, paratyfus en tuberculose, en deze ziektes kunnen van mens op dier overgaan en andersom. Zorg voor een uitstekende hygiëne als je uilen houdt. Bovendien kunnen uilen ook redelijk agressief zijn en je moet goed weten hoe je met hen moet omgaan. Tenzij je al ervaring hebt met

roofvogels en een zeer grote voliëre kan inrichten is dit dier dus ongeschikt als huisdier. Uilen verzorgen en voederen is een intensieve bezigheid.

De volgende vragen helpen je over de aankoop van een uil na te denken:

- Kan je de komende 10 tot 30 jaar voor een uil zorgen?
- Heb je voldoende ruimte voor een grote volière?
- Heb je genoeg tijd om dagelijks te voeren tijdens de schemering of nacht?
- Kan je dagelijks de etensresten opruimen?
- Kan je wekelijks de volière onderhouden?
- Is er iemand die de vogel kan verzorgen als je op vakantie gaat?
- Heb je ongeveer 30 euro per maand per uil over voor de voeding en verzorging?

Als je een uil wilt, dan is het aan te raden dat je eerst gaat helpen bij iemand die deze dieren al heeft, of dat je helpt in een vogelopvang. Je kan uilen kopen bij kwekers en ze soms ook adopteren bij vogelasielen. Let op dat de dieren nooit heel tam worden en altijd met zorg gehanteerd moeten worden.

Uilen vallen onder de [CITES-wetgeving](#). Voor soorten uit bijlage A (vooral de inheemse uilen, zoals de kerkuil, de oehoe, de bosuil, ...) moet er een geldig certificaat zijn met een naadloos gesloten pootring met uniek nummer erop vermeld. Voor soorten van bijlage B (vooral de uitheemse uilen zoals Afrikaanse oehoe, het konijnuiltje, ...) moet er een bewijs van legale herkomst zijn. Je moet een document van herkomst kunnen voorleggen en de verkoper moet de gegevens noteren in het CITES-register. Als je een vogel koopt die niet in het Vlaamse gewest geboren is, dan mag die ook een chip hebben, vergezeld van een document dat de herkomst en echtheid van het merkteken bevestigt. De uil moet in gevangenschap geboren zijn. Jongen mogen niet uit het wild gehaald zijn! Wees dus erg bedachtzaam voor frauduleuze praktijken en [meld verdachte omstandigheden](#). Kies een gezonde uil die in gevangenschap is geboren.

De uil moet een volledig verënkleed hebben en zelfstandig eten. Kies géén handopfok-vogels, geïmporteerde of zwakke dieren, want daarmee hou je foutieve handel in stand. Handopfok-vogels krijgen sneller gedragsproblemen. Vogels die door hun ouders zijn opgevoed, hebben een betere gezondheid en sociale vaardigheden.

Richt de voliëre in voordat je een uil koopt. Zorg bij de introductie van de dieren in hun verblijf voor veel schuilplaatsen zodat de dieren rustig kunnen wennen. Geef in het begin ook hetzelfde voer als de vorige eigenaar. Het kan zijn dat de dieren de eerste paar dagen veel stress hebben. Zorg voor een rustige omgeving en vermijd de eerste weken het contact met andere dieren of vreemde mensen. Als je al vogels hebt, hou je de nieuwe vogel 3 weken apart om te vermijden dat ziektekiemen overgedragen worden.

7 KOSTEN

De prijs van een uil hangt af van de leeftijd, soort en kleur, en varieert van 150 tot 5000 euro.

Als je zelf handig bent, kan je al een volière bouwen voor 400 euro. Een mooie volière laten bouwen kost al snel duizenden euro. De inrichting met een nestkast, water- en voerbak en verschillende zitstokken kost ongeveer 50 euro. De bodembedekking en het voeder kosten wekelijks ongeveer 5 tot 10 euro. Grote dieren eten beduidend meer en daarom is hun onderhoud duurder. Als de vogel ziek wordt, moet je een gespecialiseerde dierenarts raadplegen, en de kosten daarvan kunnen oplopen.

Postadres

Koning Albert II-laan 15 bus 548
1210 Brussel
vlaanderen.be/dierenwelzijn